

col reieșea cu claritate atitudinea lui Lenin față de acei ce erau înclinați să creadă că cerințele materiale și spirituale ale poporului ar putea fi îndeplinite cu „*panem et circenses*” (pâine și jocuri de circ): „*Panem*, desigur! *Circenses*, dacă vor!... Muncitorii și țăranii noștri merită în adevăr mai mult decât circenses, ei au dreptul la arta adevărată, la marea artă. Iată pentru ce trebuie, înainte de toate, să răspindim cât mai larg cu putință învățătura și educația populară. Această educație — presupunând că pâinea va fi asigurată — creează terenul trebuincios unei civilizații, terenul în care va încolți o artă în adevăr nouă, în adevăr mare, o artă comunistă, care va crea alte forme pentru alt conținut. Acolo este pentru «intelectuali» noștri muncă nemărginită, dar de asemenea și nemăsurat de rodnică”¹.

Articolul făcea cunoscută în mediile scriitoricești din țara noastră o altă importantă teză leninistă despre artă — principiul libertății de creație: „Revoluția a dezlănțuit toate forțele care erau înăbușite pînă atunci... Într-o societate întemeiată pe proprietatea individuală, artistul produce mărfuri pentru piață. Îi trebuie cumpărători. Revoluția noastră a eliberat pe artiști de greutatea care făcea să apese asupra lor această prea prozaică stare de lucruri. Mulțumită revoluției, Statul sovietic a devenit ocrotitorul artiștilor”, care „au dreptul de a crea în libertate, după idealul lor”².

Ideile leniniste despre cultură și artă redată de Clara Zetkin au fost răspândite în țara noastră și de către revistele ce apăreau în provincie. Revista craioveană „Gînduri noi”, de pildă, publica în numărul 2 din 15 martie 1927 cîteva fragmente intitulate *Lenin, de vorbă cu Clara Zetkin, despre artă și cultură*, iar revista literar-socială din Huși — „Prometeu” — tipărea în numărul 1 din august 1929 un amplu articol al Clarei Zetkin — *Lenin în fața culturii*, de dimensiunile celui publicat în „Cultura proletară”, redat într-o îngrijită limbă literară.

Tezele lui Lenin despre artă și cultură, formulate în convorbirea cu Clara Zetkin, n-au rămas fără ecou în activitatea teoretică și practică a scriitorilor noștri legați de mișcarea muncitorească, animați de dorința de a crea o literatură inspirată din viața și lupta muncitorimii, a maselor largi de oameni ai muncii, o literatură militantă, pătrunsă de spirit revoluționar, puternic ancorată în realitatea socială din țara noastră. Un exemplu elocvent în acest sens îl constituie viața și opera lui Alexandru Sahia.

Răspîndirea ideilor leniniste despre literatură în țara noastră cunoaște un nou moment de seamă în deceniul al patrulea. Revistele apărute în acești ani, îndeosebi cele aflate sub îndrumarea ideologică a partidului, ca — „Veac nou”, „Bluze albastre”, „Era nouă”, „Reporter” etc., precum și alte reviste de orientare democratică, vădesc o bună cunoaștere a concepției leniniste despre fenomenul literar. În eforturile lor de promovare a unei literaturi noi, alimentate de idealurile socialismului, și de clarificare teoretică a conceptului de literatură proletară, de literatură pentru popor, ele recurg în mod frecvent la lucrările lui Lenin. Revista „Facla”, de exemplu, înființează o pagină specială — *Literatura timpului nou*, în care, pe lângă lucrări artistice considerate semni-

¹ *Ibidem*, p. 119.

² *Ibidem*, p. 116.